

Praktijkgegevens alternatief voor fokwaarde levensduur

Omdat de aanhoudingspercentages van dochters van stieren dikwijls niet stroken met de fokwaarde levensduur, besloot de NVO in samenspraak met de Triple-A-vereniging aanhoudingscijfers te publiceren. Dit voorstel is door het gros van de KI's enthousiast ontvangen, alleen de stieren van CRV en Alta blijven ervan verstoken.

Fokkerijanalist Kees van Velzen pleitte op de jaarvergadering van de Triple-A-vereniging eind 2011 voor de publicatie van de aanhoudingspercentages van dochters van stieren. Dit omdat hij soms forse afwijkingen vond ten opzichte van de fokwaarde levensduur (zie tabel 1 op pagina 54). Het signaal werd opgepikt door het bestuur van de vereniging dat een gesprek aanvraagde met fokkerijprofessor Roel Veerkamp, tevens coördinator van de voor de fokwaardeschatting verantwoordelijke stichting Genetische Evaluatie Stieren (GES). Ze vonden er naar eigen zeggen geen gehoor.

Geen vooruitgang

Het bestuur besloot vervolgens contact op te nemen met de Nederlandse Veeverbeteringsorganisatie (NVO), die zich opwerpt als waakhond van de sector. „Met hen hadden we direct een klik, het zijn praktische mensen”, aldus voorzitter Johan van Houwelingen. Nadat de vereniging vorig jaar lid werd van de NVO, gingen de bestuursleden Johan van Houwelingen, Peter Aalberts en Jeroen van Maanen met initiator Kees van Velzen en

met Joop Olieman en Jos Hooijer namens de sectorwaakhond om de tafel. „De levensduur stijgt niet of nauwelijks. De levensproductie wel, maar we zijn de laatste tien jaar slechts vijf dagen per jaar in levensduur vooruitgegaan”, verklaart Peter Aalberts het initiatief. „Daarmee halen we de LTO-doelstelling van twee jaar extra levensduur in 2020 nooit.” Aalberts wijst erop dat een langere levensduur overigens wel verwacht mocht worden als gevolg van inspanningen op het gebied van management en koecomfort.

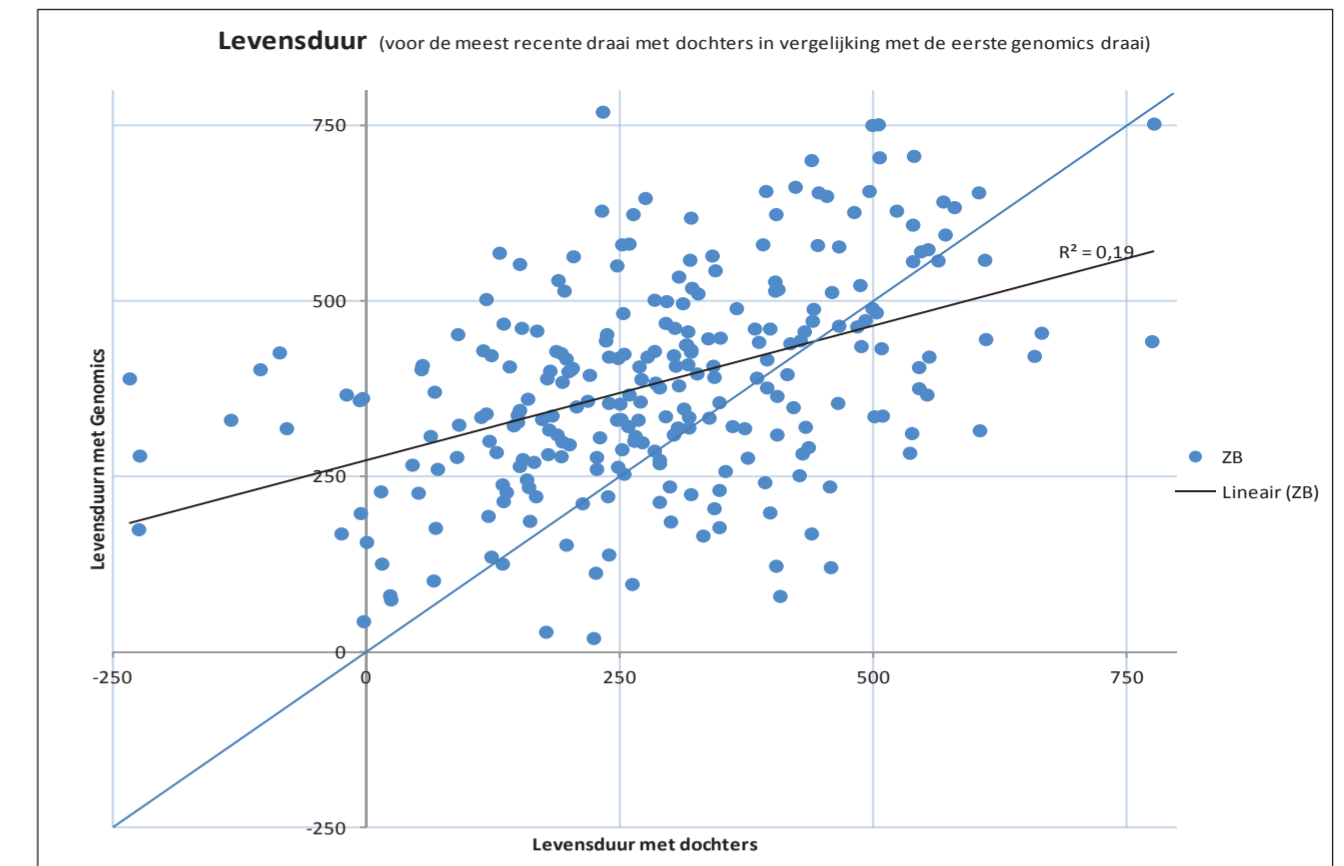
Modellen te ingewikkeld

„Boeren reageren door andere rassen te gaan gebruiken; dat komt voort uit ontevredenheid”, meent Aalberts. De mannen wijzen erop dat alle data die verzameld worden, afkomstig zijn van jonge koeien. „Er wordt niet naar oudere koeien gekeken.” Pogingen om dat de theoretici duidelijk te maken, strandden. „Fokkerijmodellen worden zo ingewikkeld gemaakt dat de praktijk het niet meer volgt. Er moeten eenvoudige kengetallen komen, waarvan boeren het effect in de

stal zien, anders verdwijnt de passie voor de fokkerij.” „De commercie wordt steeds belangrijker”, gaat Aalberts verder. „Er wordt veel geïnvesteerd in genomics, waarbij het wegzetten van sperma belangrijker is dan het op een acceptabele manier organiseren van de veeverbetering, terwijl de coöperatie daar ooit voor is opgezet”, zo doelt hij op CRV. „De ontwikkelingen zijn niet ten gunste van de boer.”

Verdringing van selectie

Joop Olieman toont een grafiek (zie bovenaan deze pagina) waarin de aanvankelijke genomicsfokwaarden voor levensduur zijn uitgezet tegen de uiteindelijke dochterfokwaarden. De grafiek toont aan dat de genomicsvoorspelling gemiddeld weliswaar redelijk klopt, maar in de top niet, terwijl dat het deel is waar het om gaat. Van de circa 50 stieren met een genomicsfokwaarde levensduur hoger dan 500 vallen er maar drie stieren op basis van dochters mee (blauwe punten rechts van de schuine lijn), alle andere stieren doen het op basis van dochters slechter. „De betrouwbaarheid van ►

De aanvankelijke genomicsfokwaarde voor levensduur van stieren uitgezet tegen hun uiteindelijke fokwaarde levensduur op basis van dochters. Het blijkt dat van de genomics toppers (> 500 dagen) er maar drie meevallen op basis van dochters (rechts van de stippellijn, boven de 500 dagen lijn).

CRV noemt aanhoudingsgetal onverstandig

CRV is het er bij monde van Sijne van der Beek mee eens dat de fokwaarde levensduur verbetering behoeft. „We zijn daarom blij dat de sector via GES vorig jaar het initiatief heeft genomen om de fokwaarde levensduur op korte termijn te verbeteren door korte lijsten niet meer mee te nemen en op lange termijn door een onderzoek bij Wageningen UR naar verbetering van de fokwaarde te financieren.” NVO heeft met het aanhoudingsgetal hetzelfde doel voor ogen, maar schiet volgens Van der Beek zijn doel voorbij. „Door de introductie van het aanhoudingsgetal komen er twee waarden naast elkaar te staan die allebei iets over levensduur

zeggen en waarbij het aanhoudingsgetal verdacht veel op een fokwaarde lijkt. Het is echter geen fokwaarde, er is niet netjes gecorrigeerd voor bedrijven en voor jaren (door de jaren heen is het afvoergedrag van veehouders aan verandering onderhevig, onder andere door melkprijzen, quotumperikelen, prijzen van exportvaarzen, enzovoort), et cetera. De fokwaarde levensduur is niet perfect, maar wel het beste hulpmiddel dat beschikbaar is. Daarnaast een getal introduceren dat minder goed aangeeft welke stier dochters geeft die langer meegaan, vind ik onverstandig.”

	12	24	36	48	60	lvd
IJsselviert 140	91	77	60	44	29	320
Fitlist	93	81	64	46	30	39
Boss Iron	93	82	68	53	40	344
Provider	93	82	66	50	39	689
Stoneham	88	72	55	39	26	-134
Rubens	87	73	54	36	25	130

Tabel 1. Stieren met vergelijkbare aanhoudingspercentages op 12, 24, 36, 48 en 60 maanden na de eerste kalving, hebben soms heel verschillende fokwaarden levensduur.

Uitgebreide tabel
Een tabel met aanmerkelijk meer stieren met aanhoudingspercentages en aanhoudingsgetallen staat vermeld op www.melkvee.nl in het dossier Melkvee Magazine.

de genomicsvoorspelling voor levensduur die we in deze analyse terugvinden, bedraagt maar 19 procent, oftewel genomics voegt niks toe aan de verwachtingswaarde", stelt Johan van Houwelingen.
„Door de toenemende selectie op basis van genomics, zowel aan de mannelijke als aan de vrouwelijke kant, is er steeds meer verdringing van selectie op de oude manier. Daarbij moet je bedenken dat genomics wellicht wel iets over de productie zegt, maar niet over de levensduur. Het gaat dus ten koste van ouder, betrouwbaar fokmateriaal met een goede levensduur en gaat zo mogelijk de verkeerde kant op", vindt Olieman.

Aanhoudingsgetal

Olieman constateert dat er in de praktijk veel vraag is naar aanhoudingspercentages van dochters van stieren en dat enkele KI's ze van de eigen stieren al publiceren. „Het is gebruikelijk dat stieren met een toch al betrouwbare levensduurfokwaarde ineens fors kunnen dalen, zoals Bertil en recenter Cricket", aldus de NVO-secretaris, die er op wijst dat de stichting GES hier mee bezig is. „De levensduurfokwaarde blijft lang vervuild met voorspellers en afstammingsinformatie en spoort dan niet

met al beschikbare aanhoudingspercentages." De initiatiefnemers besloten dat publicatie van de aanhoudingscijfers niet voldoende was en maakten de lange lijst overzichtelijk met één aanhoudingsgetal per stier. Het aanhoudingsgetal ziet eruit als een gewone fokwaarde met een gemiddelde van 100 en een standaarddeviatie van 4, wat wil zeggen dat 2,5 procent van de stieren hoger dan 108 of lager dan 92 scoort. Tabel 2 toont de aanhoudingsgetallen van een groot aantal stieren, geboren vanaf 1994. Van de stier met het hoogste aanhoudingsgetal, Picston Shottle, is 94 procent van de dochters op 12 maanden na de eerste kalving nog aanwezig, tegenover 90 procent gemiddeld in Nederland. Op 60 maanden na de eerste kalving is 51 procent nog aanwezig, tegenover 28 procent gemiddeld.

Minimaal 100 dochters

Het aanhoudingsgetal wordt berekend als de afwijking ten opzichte van het Nederlands gemiddelde, waarbij het verschil zwaarder telt naarmate de dieren ouder worden. Elk aanhoudingspercentage wordt, indien beschikbaar, ingewogen met het aantal jaren van aanhouding. En een aanhoudingspercentage komt alleen dan beschikbaar, als er minimaal 100 dochters of kritische leeftijdsgrens zijn gepasseerd (of hadden kunnen passeren als ze niet meer in leven zijn). Het aanhoudingsgetal van Shottle wordt als volgt berekend: [1 x (94 - 90) + 2 x (86 - 76) +

3 x (76 - 59) + 4 x (64 - 42) + 5 x (51 - 28)] / (1 + 2 + 3 + 4 + 5) = (4 + 20 + 51 + 88 + 115) / 15 = 278 / 15 = 18,5 punten. Big Winner krijgt [1 x (94 - 90) + 2 x (87 - 76) + 3 x (78 - 59)] / (1 + 2 + 3) = 13,8 punten. Door de standaardisering worden de getallen 113 en 109.

Geduld stimuleren

Om de aanhoudingsgetallen voor stieren te kunnen berekenen, dienen de stiereigenaren (KI's) de aanhoudingspercentages van de dochters aan de NVO beschikbaar te stellen. De meeste KI's gaven aan de oproep gehoor. Voor een aantal geldt het voordeel van de pure praktijkcijfers, zodat stieren van andere rassen niet getroffen worden door een heterosifftrek. CRV en Alta weigerden de aanhoudingspercentages echter vrij te geven (zie de kaders op pagina 53 en 54). De mannen geven toe dat er op het aanhoudingsgetal nog best iets is af te dingen. „Shottle is de hoogste stier. Het zou kunnen dat het managementniveau op bedrijven waar zo'n exclusieve stier veel is ingezet, hoger is. Dat haal je er niet uit", stelt Peter Aalberts. „Echter als je de lijst doorkijkt, kom je genoeg van deze exclusieve stieren tegen die niet goed scoren", meent Johan van Houwelingen. „Voorop staat dat dit cijfers zijn die je nog enigszins kunt controleren en je komt hier al gekke dingen tegen. Wat zegt dat over de andere fokwaarden?" Joop Olieman: „Wij willen hiermee in ieder geval stimuleren om meer geduld te hebben in de fokkerij." ■

Alta ondersteunt GES

Alta Genetics heeft besloten de aanhoudingspercentages van haar stieren niet aan de NVO beschikbaar te stellen. „We zijn actief lid van GES en ik zit ook in de technische commissie. Ik weet dat daar gewerkt wordt aan een nieuwe levensduurfokwaarde en daar wachten wij op", aldus Gerbrand van Burgsteden. „Wij zien daar de verbetering en dat ondersteunen wij."

LTO erg geïnteresseerd

Met het oog op de doelstelling van LTO om de levensduur fors te verhogen, besloten de NVO en de Triple-A-vereniging hun initiatief aan de belangenbehartiger voor te leggen. „Het is erg interessant en zeer de moeite waard om er dieper in te duiken", reageert Toon van Hoof. „We willen echter eerst in gesprek met andere fokkerijdeskundigen, we zitten nog een beetje in de verkenningfase." Van Hoof geeft aan dat het initiatief gezien kan worden als een hulpmiddel om de doelstelling te realiseren, al zal het met twee jaar verlengen van de levensduur in 2020 niet worden gehaald. „Dat blijkt te ambitieus, we zullen de doelstelling moeten bijstellen. Toch blijft het verschrikkelijk belangrijk om de levensduur te verhogen, zowel vanuit bedrijfseconomisch als vanuit maatschappelijk oogpunt."

Tabel 2. Stieren gerangschikt op basis van het aanhoudingsgetal, dat is berekend uit de aanhoudingspercentages van dochters op 12, 24, 36, 48 en 60 maanden na hun eerste kalving. Een aanhoudingspercentage staat vermeld als er minimaal 100 dochters de kritische leeftijdsgrens zijn gepasseerd of hadden kunnen passeren als ze nog in leven waren geweest.

KI	Ras	Stiernaam	Vader	M-vader	12	24	36	48	60	Aanh	bt	Lvd	bt
ABS	HF	Landelijk gemiddelde			90	76	59	42	28				
		Picston Shottle Et	Mtoto	Aerostar	94	86	76	64	51	113	84	640	97
Kam	HF	Big Winner	Win 395	Lucky Leo	94	87	78			109	51	697	82
ABS	HF	End-Road Pvf Boliver Et	Amel	Mathie	96	88	75			109	46	595	89
GGI	HF	Mascol	Mtoto	Rudolph	94	85	74	58		109	91	721	98
K&L	MON	Lucilius	Cantadou	Tartars	95	82	70	59	43	109	64	249	85
WWS	HF	Alh Dakota	O Man	Durham	96	92				109	34	546	67
GGI	HF	Laudan	Lukas	Raider	93	82	71	56	44	108	71	603	93
Vee	BSW	Aytola Tit Reggiano	Aytola	Titan	94	87	76	54		108	50	89	82
WWS	HF	O-Bee Manfred Justice-Et	Manfred	Elton	94	85	71	55	42	108	90	670	99
GGI	RHF	Laurel Et	Lay-Out	Caveman	92	83	69	56	43	108	82	287	94
Sam	MRY	Dz Alzon Diman	Manuel 142	Ajax 94	93	84	76			108	43	331	82
Kam	MRY	Langemaat 294	Dino	Piet 225	92	83	72	56	40	108	70	474	89
Sam	HF	Hoekland Maik	Mascol	Ronald	96	90				108	36	785	62
ABS	HF	Askew Reece Et	Mtoto	Rudolph	94	84	74			107	50	603	87
WWS	HF	Erbacres Damion	Durham	Encore	93	85	68	57		107	57	166	90
Vee	HF	Sunday Dur Watha	Durham	Rudolph	92	84	74			107	48	346	87
Sem	HF	Braedale Goldwyn	James	Storm	94	82	69	55	40	107	86	308	97
K&L	MON	Linou	Cantadou	Valide	93	83	70	53	40	107	59	111	84
Sam	HF	Ponsstar Shogun	O Man	Jesther	95	84	72			107	52	747	84
GGI	HF	Gibor	Gibbon	Sunny Boy	93	88				106	41	631	86
Kam	HF	Jongsteins Buckman	Besne Buck	Sunny Boy	94	84	69	53	36	106	85	526	96
K&L	HF	Survivor	Jesther	Gelpro	93	83	71			106	74	637	93
Sam	HF	Glen Drummond Colombo Et	Starleader	Aerostar	93	79	67	53	38	106	70	284	90
Sam	HF	Skalsumer Jorryn	Jocko	Celsius	93	81	67	54	36	106	94	528	99
GGI	BSW	Etvei	EMstar	Vinbrei	91	85	69			106	46	233	83
ABS	HF	Sandy-Valley Bolton	Hershel	Convincer	95	86	67			106	54	395	91
Sem	HF	R-E-W Buckeye Et	Bw Marshall	Rudolph	96	85	67			106	43	378	89
Sem	HF	Ladino Park Talent-Imp-Et	Storm	Leader	94	82	67	51	36	105	95	338	99
GGI	HF	Stylist	Steven Tcg	Gibbon	95	85				105	73	672	94
Sam	HF	Möhoeye Niveau	Design	Sunny Boy	93	81	68	50	36	105	92	316	98
GGI	BSW	Encore	Even	Striz	91	81	70			105	44	374	79
Kam	FH	Piet Adema 158	Rivelino 279	Piet Adema 83	95	82	66	51		105	50	108	80
Vee	HF	Zial Addison Ray	Addison	Arpagone	93	80	68	51		105	67	481	90
Sam	RHF	Cedric Red	Stadel	Jewel-Red	92	78	65	50	38	105	91	341	98
WWS	RHF	Aggravation Lawn Boy P-Red	Bacculum	Manfred	93	85				105	51	625	87
Vee	HF	Gandy Mtoto Fiction Et	Mtoto	Fatal	92	81	67	50		105	60	233	87
Kam	HF	Hole In One	Allen	Design	92	80	67	51	34	105	88	316	98
Vee	HF	Alpag Iron Active	Boss Iron	Manfred	94	84				105	41	420	82
WWS	HF	Regancrest-Mr Samueto Et	Durham	Weston	92	80	68	48		104	62	50	96
Kam	RHF	Talentino	Talent	Kian	92	84				104	41	375	79
WWS	HF	Janos	Jocko	Juror	93	80	66	49		104	71	226	92
GGI	HF	Jefferson Et	Jocko	Dominator	92	79	64	51		104	72	326	95
WWS	HF	Jango	Jocko	Lukas	93	81	66			104	66	399	92
Sam	HF	Timmer Climax	O Man	Novalis	93	84	64			104	65	559	92
Sam	HF	Zaemslach Juno	O Man	Addison	91	84				104	42	510	76
WWS	HF	Ocean-View Zenith-Tw-Et	Durham	Mandel	92	81	63	47	36	104	72	197	92
ABS	HF	Penn-England Garrison Et	Mount Magic	Duster	91	77	62	53		104	85	58	97
WWS	HF	Jonk	Jocko	Esquimau	93	79	65	48		103	81	171	96
GGI	HF	Jannsen	Jocko	Mandel	92	78	62	51		103	59	116	89
GGI	HF	Jeff Et	Juror	Aerostar	92	78	64	48	34	103	91	348	98
Sem	RHF	Blitz	Jordan Red	Clayton Woodsto	93	82				103	60	303	90
Kam	RHF	Red Alert	Stadel	Bevnick	90	78	64	47	35	103	79	28	96
GGI	HF	Jardin	Jocko	Tonic	92	80	65			103	77	211	96
Sem	HF	Regancrest-Mr Samueto Et	Durham	Weston	92	80	64			103	75	50	96
Kam	RHF	Red Glory	Lightning	Winehill	91	78	65	48	31	103	79	121	94
K&L	HF	Stol Joc	Jocko	Manfred	94	80				103	55	430	91
K&L	MON	Redon	Isangrin	Bois Le Vin	92	81				103	49	31	87
K&L	HF	Jocko Besn	Besne Buck	Southwind	93	81	64	46	31	103	98	382	99
Sam	RHF	Poos Benchmark Red	Trademark	Tulip	89	78	62	49		103	54	40	86
Sem	RHF	Dominator	Stadel	Star Patron	92	79	64			103	86	231	97
Kam	HF	De Bieuw Kindness	Shottle	Emerson	93	80				103	44	404	79
Kam	HF	Weggelhorster Salvation	Jocko	Triosex	93	77	63			102	42	243	78
Kam	RHF	Taco	Koer 114	Reyno	93	79	63	45	30	102	98	51	99
Sem	HF	Comestar Stormatic	Storm	Blackstar	92	79	61	44	32	102	91	132	98
Sem	HF	Dudoc Mr Burns	Markim Thunder	Storm	94	78				102	42	134	87
Sam	RHF	J & G Malando	Ts Gogo	Kian	90	80				102	35	282	68
Kam	RHF	Rilight	Lightning	Andries	93	84	62	41		102	54	173	85
GGI	BSW	Jublend	Jupiter	Blend	90	77	63	44		102	53	-61	85
Sam	HF	Het Broek Lucrative Rf	Lightning	Ronald	91	75	61	46		101	71	94	95
Sem	RHF	Savard	Maral Juror Bra	Storm	92	78				101	58	-36	92
Sam	HF	Lightning	Labelle	Leader	92	77	61	44	30	101	98	164	99
GGI	RHF	Sir Ridgedal Rustler-Red Et	Laredo	Milestone	90	79	60	44		101	55	-5	87
Sam	RHF	De Vlottenburg Abel	Kian	Lentini	90	76	62			101	44	192	82
K&L	MON	Micmac	Verglas	Tartars	85	74	60	43	33	101	62	-6	87
Kam	RHF	Aalshorst Pleasure	Talent	Merton	91	77				101	34	325	78
WWS	JER	Molly Brook Berretta Future-Et	Berretta	Ferdinand	89	77	60	45	27	101	58	3	87
GGI	RHF	Lichtblik Et	Lentini	Jubilant	92	77	60	44	27	101	86	118	97
ABS	HF	Lutz-Brookview Burt Et	Aaron	Prescott	92	75	58	44		100	70	-30	93
Sem	HF	Canyon-Breeze Allen Et	Weston	Wister	91	76	59	43	28	100	97		